

**T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
Tarım İl Müdürlüğü**

**SAMSUN İLİNDE
SEBZE ÜRETİM SEKTÖRÜ
Vegetable Production Sector Samsun**

Burhan HEKİMOĞLU	Mustafa ALTINDEĞER
Ziraat Mühendisi	Ziraat Mühendisi

bhekimoglu55@gmail.com

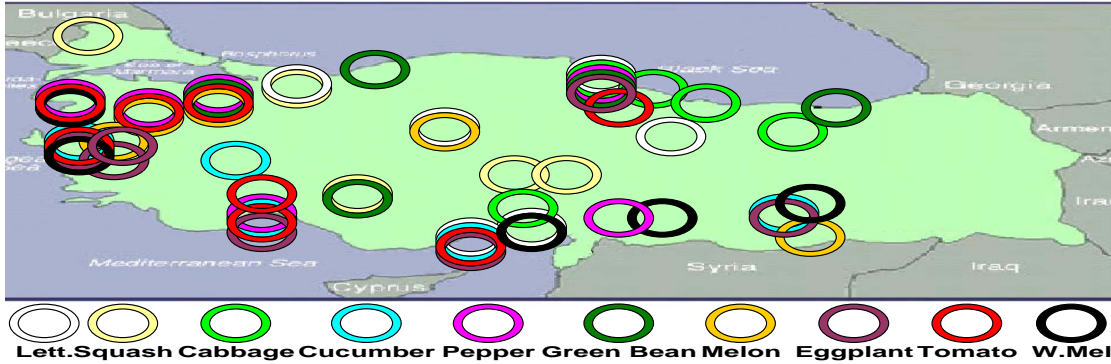
altindeger@gmail.com

Samsun/Temmuz 2009

**Samsun Tarım İl Müdürlüğü Yayınıdır
Strateji Geliştirme Birimi**



Main production areas of vegetables



Samsun; tüm sebzelerin üretiminde haritada görüldüğü üzere en önemli ildir.

1. Giriş

Türkiye yaklaşık 27 milyon tonluk **sebze üretimi** ile Dünya’da ilk 4 ülke arasında yer almaktadır. Türkiye’de **Sebze** üretiminin yaklaşık %87’si açıkta ve %13’lük kısmı da örtü altında gerçekleştirilmektedir.

Toplam sebze üretiminde meyvesi yenen sebzeler %86, yaprağı yenen sebzeler %7 soğansı-yumru ve kök sebzeler %3.44 ve baklası yenen sebzeler %3 paya sahiptir.

2008 TÜİK verilerine göre Sebze ürünleri alt gruplarında üretim miktarları incelendiğinde 2008 yılında yumru ve kök sebzeler %2,8, meyvesi için yetiştirilen sebzeler %6,7 ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer sebzeler %3,6 oranında artış göstermiştir.

Dünya Yaş Sebze ve Meyve Üretim (2007)

Yıllar	Sebze Üretimi (ton)	Meyve Üretimi(ton)	Toplam Üretim(ton)
2000	748.125.979	472.600.919	1.220.726.898
2001	779.358.331	474.081.000	1.253.439.331
2002	812.257.295	484.134.641	1.296.391.936
2003	841.460.320	490.300.185	1.331.760.505
2004	873.417.121	511.513.857	1.384.930.978
2005	891.182.896	516.623.229	1.407.806.125
2006	889.742.585	496.351.369	1.386.093.954
2007	893.432.504	499.711.349	1.393.143.853

Kaynak:FAO

2. Sebze Yetiştiriciliğinde Genel Durum

Dünya sebze üretimi 2003 yılında 842 milyon ton seviyesinde olup, ülkemizin bu üretimden almış olduğu pay yıllara göre değişmekle birlikte yaklaşık %3.1’dir.

Türkiye’de **bitkisel üretim değerinin yaklaşık %28’i sebzelere** aittir.

TÜİK verilerine göre Türkiye'nin 2006 yılı toplam sebze üretimi 8.533.135 da alanda yapılmakta olup Toplam 25.851.612 tondur. Türkiye'nin 2007 yılı toplam sebze üretimi 8.146.726 da alanda yapılmakta olup Toplam 25.675.748 tondur.

2008 TÜİK verilerine göre **2008 yılında** sebze ürünleri üretim miktarı bir önceki yıla göre **%6** oranında artarak yaklaşık **27,2 milyon ton** olarak gerçekleşmiştir. TÜİK verilerine göre **Üretilen bu miktar sebzeler milli ekonomiye 17.060.951.628 TL katkı sağlanmaktadır.**

2008 TÜİK verilerine göre Sebzeler grubunun önemli ürünlerinden **domates %10,5**, hıyar %0,3, **kuru soğan %7,9**, **dolmalık biber %3,9**, sivri biber %1, **salçalık biber %2,3**, sakız kabağı %4,6, **fasulye %8,3**, **baş lahana %5**, **göbekli marul %3**, kavunda %5,3, **karpuz %5,4** oranında **artmış**, patlıcan %5,8, pırasa %1,6, havuç %7,9, ıspanakta %4,2 oranında azalmıştır.

Soğan, patates, sarımsak gibi yumru bitkiler hariç tutulduğunda, ülkemiz sebzeler üretiminin % 47' si meyvesi yenen sebzelere ait olup **domates, biber, kavun, karpuz, patlıcan ve hıyar ekonomik** anlamda bu grubu temsil eden en önemli sebzelerdir. **Ülkemiz; biber, domates, hıyar ve taze fasulye üretiminde dünya üçüncüsü** konumundadır. **Patates, domates, karpuz, lahana, hıyar, kornişon, kavun ve havuç dünyada en fazla yetiştirilen** sebzelerdir. Dünya toplam domates üretiminin % 6,6' sı, biber üretiminin % 7.4' ü, karpuz üretiminin % 4.5' i, hıyar-kornişon üretiminin % 4.4' ü, soğan üretiminin % 3.2' si ve patates üretiminin % 1.7' si, ülkemiz tarafından karşılanmaktadır.

Tarım sektörünün çalışan nüfusunun %32'sini barındırdığı ve işlenen toplam arazinin %12'sini de bahçe bitkilerinin oluşturduğu gerçeğinden hareketle, Türkiye'de yaklaşık **2.5-3 milyon kişinin** bahçe bitkileri üretimi yaptığını söyleyebiliriz.

Samsun ilinde 2006 yılı verilerine göre yaklaşık **1.035.406 ton sebze üretimi, 2007 yılı** verilerine göre 390.168 dekar alanda yaklaşık **1.073.396 ton** sebze üretimi ve **2008 yılı** verilerine göre **398.255 dekar** alanda yaklaşık **1.144.492 ton sebze üretimi** gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'de **Samsun ili sebze üretimiyle** yıllar ve ürünler itibarıyla **1. veya 6. sırada** yer almıştır. Samsun **lahana, taze fasulye ve kabak üretiminde 1. sırada** yer alırken, **biber ve hıyar üretiminde 2. sırada ve patlıcan üretiminde 6. sırada** yer almıştır.

Ülkemizin Toplam Sebze ve Meyve Üretim Miktarı(Ton)

Ürünler	2004	2005	2006	2007
Yaprağı Yenen Sebzeler	1.685.550	1.781.850	1.807.657	1.679.042
Meyvesi Yenen Sebzeler	19.769.000	20.776.500	20.419.952	20.099.626
Baklagil Sebzeleri	756.000	793.500	774.030	723.795
Soğansısı, Yumru, Kök Sebze	7.787.060	7.056.367	7.056.114	7.212.354
Diğer Sebzeler	142.012	154.012	191.405	207.204
Toplam Sebze	30.139.622	30.562.229	30.249.158	29.922.021

Kaynak:TÜİK

3. Yaş Sebze İhracatımız

2003 yılında Türkiye'nin **sebze ihracatı 139.000.000 milyon dolar** civarında iken, 2007 yılında **yaş sebze ihracatı 1.007.707 ton** olmuş **553.009.150 dolar** ve **2008 yılında ise yaş sebze ihracatı 1.052.151 ton** olup **672.078.843 dolar** olarak gerçekleşmiştir.

Çin, dünya sebze üretiminde en büyük paya sahip ülke olarak bilinmekle beraber ancak kendine yeten ülke durumundadır.

Dünyada 1990 yılında ticarete konu olan meyve-sebzenin değeri yaklaşık 51 milyar dolarken, 2001 yılında bu rakam yaklaşık 70 milyar dolara ulaşmıştır. Yaklaşık yüzde 40 oranında bir artış söz konusudur.

Bu rakamlardan anlaşılacağı üzere, meyve-sebze üretimi ve ticareti, tahıl üretimi ve ticaretinden çok daha hızlı biçimde artmaktadır

Dış ticaret Müsteşarlığı verilerine göre 2005 yılında Türkiye'nin yaş meyve sebze ihracatı 924.611.000 dolar ve meyve sebze mamulleri ihracatı 785.929.000 dolar olmuştur.

2006 Ocak-Kasım ayları arası **yaş meyve sebze ihracatı 978.540.000 dolar ve meyve sebze mamulleri ihracatı 730.755.000 dolar olmuştur.**

Yaş Meyve Sebze ve Narenciye'de 2008 yılında bir önceki yıla göre **miktarda % 6'lık, değerde ise % 20'lik** bir artış meydana gelmiştir. Gruplar içerisinde; taze sebze **miktarda % 4'lük, değerde ise % 22'lik** bir artış göstermiş ve 2008 yılında **672.078.843 \$'lık** değerle ilk sırada yer almıştır.

2007 yılında yaş sebze ihracatı 1.007.707 ton ve ihracat ederi 553.009.150 dolar iken 2008 yılında ise yaş sebze ihracatı 1.052.151 ton olup 672.078.843 dolar olmuştur.

2007 – 2008 Türkiye Geneli Yaş Sebze'de İhracat Yapılan İlk 15 Ülke

NO	ÜLKE	01.01.2007 / 31.12.2007		01.01.2008 / 31.12.2008	
		MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER
		(KG)	(\$)	(KG)	(\$)
1	RUSYA FEDERASYONU	306.884.226	207.380.567	347.566.940	292.908.386
2	BULGARİSTAN	84.765.780	32.881.098	121.441.532	69.575.682
3	ROMANYA	96.316.620	66.084.092	85.200.594	64.195.522
4	ALMANYA	56.418.301	63.094.572	51.304.537	63.944.256
5	UKRAYNA	4.606.262	3.581.133	53.455.098	24.096.398
6	IRAK	157.522.748	15.249.358	163.821.620	14.596.477
7	MOLDOVA	26.009.661	15.470.940	28.465.251	14.463.578
8	YUNANİSTAN	19.342.597	11.567.448	14.643.785	11.303.304
9	AVUSTURYA	10.975.589	10.338.308	12.849.148	10.601.952
10	SUUDI ARABİSTAN	50.414.844	14.371.537	29.722.020	10.337.685
11	HOLLANDA	8.951.493	11.912.480	5.529.046	7.231.950
12	BOSNA-HERSEK	9.996.946	6.684.591	9.764.535	6.916.624
13	FRANSA	4.221.726	6.125.122	4.334.288	6.805.367
14	MERSİN SERBEST BÖLGE	15.148.576	8.238.285	6.110.622	6.587.616
15	KOSOVA	10.949.797	4.869.813	12.595.020	5.780.463

NOT: Ülkeler, 2008 yılı fob(\$) değerlerine göre sıralanmıştır.

4. Türkiye Sebze Ekiliş Ve Üretim Miktarları

Türkiye'de Son yıllarda sebze ekilişleri 8.5000.000-9.000.000 dekara ulaşmıştır.

Türkiye sebze tarımında son 20 yılda ekim alanlarında %35, üretim miktarında %88 ve verimde %39'luk artış kaydedilmiştir.

Türkiye Sebze Üretim Miktarları (ton)

	Domates	Biber	Patlıcan	Hıyar	Fasulye
1980	3.550.000	220.000	650.000	500.000	300.000
1985	4.900.000	235.000	680.000	780.000	400.000
1990	6.000.000	580.000	735.000	1.000.000	430.000
1995	7.250.000	750.000	750.000	1.250.000	460.000
2000	8.890.000	1.090.000	924.000	1.825.000	514.000
2001	8.425.000	1.150.000	945.000	1.740.000	490.000
2002	9.450.000	1.340.000	955.000	1.670.000	515.000
2003	9.820.000	1.370.000	935.000	1.780.000	545.000
2004	9.440.000	1.325.000	900.000	1.725.000	582.000
2005	9.600.000	1.380.000	900.000	1.725.000	555.000
2006	9.854.877	1.842.175	924.165	1.799.613	563.763
2007	9.945.043	1.759.224	863.737	1.674.580	519.968

Kaynak: TÜİK-2008

2008 ve 2007 yılında Sebze önemli dış pazarlarımız; Rusya Federasyonu, Ukrayna, Irak, Moldova, Yunanistan, Avusturya, Suudi Arabistan, Hollanda, Romanya, Almanya ve Bulgaristan olmuştur. AB ve Rusya Federasyonu ülkelerine yapılan ihracat toplam sebze ihracatımızın yaklaşık %82'ini oluşturmaktadır.

Rusya Federasyonu, 2008 yılında 672.078.843 Dolarlık sebze ihracatımızın 292.908.386 dolarla % 44'ünün yöneldiği en önemli ülke konumundadır.

Rusya Federasyonu'nu % 11 ile Bulgaristan, % 10 ile Romanya ve % 10 ile Almanya takip etmektedir. Ukrayna, Irak, Moldovya, Yunanistan, Avusturya, Suudi Arabistan ve Hollanda diğer önemli pazarlarımız görünümündedir.

2008 yılında yaklaşık 1.052.151 ton sebze ihraç edilmiştir. 2008 yılında Yaş Sebze'de Türkiye geneli en fazla ihracatı yapılan ürün **değerde 426.437.312 \$** ve **miktarda 483.317 ton** ile **domates** olmuştur. Bunu sırasıyla **Biber, Hıyar-kornişon, Soğan, Şalotlar, Karpuz, Havuç, Turp, Sakız kabağı, patates, patlıcan, karnabahar ve brokkoli** izlemiştir.

Bazı önemli sebzelerin ihracat değerleri ve miktarları 2008 yılı için; domates, 483.317 ton (426.437.312dolar), kuru soğan, 132 000 ton (15 milyon dolar), hıyar-kornişon 88.469 ton (65.383.104 dolar), yeşil biber 78.998 ton (78.264.353 dolar) ve havuç-turp 47.356 ton (10.650.058 dolar)'dır.

Türkiye sebzeçiliğinde domatesin ayrı bir yeri vardır. Türkiye **de yetiştirilen yaklaşık 10 milyon ton domatesin %20'si işlenmekte, kalan miktar taze tüketime** gitmektedir. İşlenen toplam miktarın %80'i salça, %15'i konserve domates imalatı için, kalan kısım ise ketçap, domates suyu vb. domates ürünlerinin imalatı için kullanılmaktadır.

Türkiye'nin, tarımsal üretimde sahip olduğu çeşitliliğin bir göstergesi olarak yıllık yaklaşık 27 milyon ton düzeyindeki üretimi ile dünya yaş sebze üretiminde özel bir yeri vardır.

Ayrıca yaş sebze sektörü, ülkemiz tarımsal üretiminde sahip olduğu pay, oluşturduğu istihdam ve milli gelire sağladığı ilave katkı ve tarım ürünleri ihracatımız açısından önemli bir yere sahip bulunmaktadır.

Türkiye de her bölgeye yaş sebze üretimi yayılmış olmakla birlikte bilhassa sebze ticari amaçla yapılan üretimin yoğunlaştığı bölgelerin başında Ege, Akdeniz, Karadeniz ve Marmara bölgesinde önem taşır.

İklim ve toprak özellikleri Karadeniz bölgesinde **Samsun** ili sebze tarımın merkezi haline getirmiştir.

Üretimde ve hasat sonrası işlemlerde kalite standartları ne ölçüde artarsa ihracatımızda aynı oranda artacaktır.

Türkiyenin yaş sebze ihracatını artırarak pazarda hak ettiğimiz konuma kavuşmak ve kaliteli Türk malı imajının oluşmasını sağlamak ancak üretim ve ihracatın entegre olmasıyla mümkün olabilecektir.

2007-2008 (OCAK-ARALIK) TÜRKİYE YAŞ SEBZE İHRACATINDA İLK 10 ÜRÜN

NO	ÜRÜN	01.01.2007 / 31.12.2007		01.01.2008 / 31.12.2008	
		MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER
		(KG)	(\$)	(KG)	(\$)
1	DOMATES	394.122.995	316.836.205	483.317.297	426.437.312
2	BİBER	60.069.603	70.212.810	78.998.680	78.264.353
3	HIYAR, KORNİŞON	62.556.457	45.517.357	88.469.237	65.383.104
4	SOĞANL-ŞALOTLAR	171.945.017	36.460.527	213.599.042	35.040.829
5	SAKIZ KABAĞI	10.022.787	7.960.495	12.244.706	11.499.981
6	HAVUÇ, TURP	46.660.174	10.303.374	47.356.491	10.650.058
7	MANTAR	415.806	6.466.884	882.495	9.253.114
8	PATATES	232.369.950	37.771.453	89.765.992	8.161.861
9	PATLICANLAR	6.134.417	5.574.568	7.976.965	7.223.482
10	PIRASA	6.075.770	2.728.399	5.940.875	3.924.523

NOT: Maddeler, 2008 yılı fob(\$) değerlerine göre sıralanmıştır.

2006-2007 (OCAK-ARALIK) TÜRKİYE YAŞ SEBZE İHRACATINDA İLK 10 ÜRÜN

NO	ÜRÜN	01.01.2006 / 31.12.2006		01.01.2007 / 31.12.2007	
		MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER
		(KG)	(\$)	(KG)	(\$)
1	DOMATES	306.033.411	176.835.774	394.235.295	316.925.
2	BİBER	59.503.458	55.997.464	60.075.853	70.226.468
3	HIYAR, KORNİŞON	51.963.242	30.758.744	62.578.297	45.532.703
4	PATATES	50.951.786	8.417.100	232.502.950	37.773.115
5	SOĞAN, ŞALOT	141.424.509	20.568.547	171.824.517	36.396.876
6	HAVUÇ, TURP	43.375.257	8.925.059	46.660.174	10.303.374
7	SAKIZ KABAĞI	7.227.622	5.745.099	10.024.057	7.961.267
8	MANTAR	1.328.464	12.014.937	415.806	6.466.884
9	PATLICANLAR	4.843.654	4.472.730	6.135.317	5.575.231
10	PIRASA	11.098.576	5.463.209	6.075.770	2.728.399

NOT: Maddeler, 2007 yılı fob(\$) değerlerine göre sıralanmıştır.

2008 yılında Yaş Sebze’de Türkiye geneli en fazla ihracatı yapılan ürün **değerde 426.437.312 \$** ve **miktarda 483.317.297 kg.** ile **domates** olmuştur. Bunu sırasıyla **biber, hıyar-kornişon ve soğan şalotlar** izlemiştir.

5. Sebze Yetiştiriciliğinde Çevreye Duyarlı Üretim Uygulamaları

Genel olarak, tarımsal üretim çevreyi destekleyici bir özellik taşısa da yanlış uygulamalar ve tek hedef olarak verim artışının dikkate alınması tarımsal faaliyeti ve çevreyi tehdit eden unsurlardan birisi haline getirmiştir.

Sebze yetiştiriciliği, yoğun girdi kullanımı nedeniyle bu konuda özel bir durum arz etmektedir.

Bu durumdan kurtulmanın en akılcı yolu, dünyada son yıllarda önemli gelişmeler gösteren entegre mücadele yöntemleriyle sürdürülebilir tarım ayrıca iyi tarım (GAP) ve organik tarım teknikleridir.

Türkiye’de Organik Sebze üretim miktarı 30.000 ton civarındadır. Bu üretim içerisinde en önemli payı sırasıyla domates, hıyar, fasulye, biber, marul ve patlıcan almaktadır.

Organik tarım ürünleri ihracat rakamlarımızı incelediğimizde; 1996 yılında 3 678 ton olan ihracat miktarı, 2003 yılında 21.000 ton olup ihracat değeri 40 milyon dolar olmuştur.

Ancak Türkiye’nin ve özellikle Samsun ilimizin tarımsal yapısı Pazar bulunabildiğinde bölge ülkelerinin organik ürün ihtiyacını karşılayacak durumdadır.

İyi Tarım Uygulamaları (GAP); çevre, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen bir tarımsal üretimi yapmak, doğal kaynakları korumak, tarımda izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik ile gıda güvenliğini sağlamak amacını taşır.

Dünyada 40’a yakın ülkede 12.000 üretici yaklaşık 4 milyon dekarlık alanda yaş meyve sebze EUREPGAP disiplinine uygun üretim yapmaktadır. Dünyanın çeşitli bölgelerindeki 50 ülkede, 65 sertifikasyon kuruluşu tarafından GAP sertifikalandırma işlemi yapılmaktadır.

Dolayısıyla AB ve Rusya Federasyonu ülkelerinde gıda güvenliği kaygıları ile ilgili yaş meyve ve sebze ticaretini doğrudan etkileyen gelişmeler ülkemiz yaş meyve ve sebze sektörünü yakından ilgilendirmektedir.

AB, Rusya Federasyonu ve diğer gelişmiş ülkelerde insan sağlığı ve refahı, hayvan sağlığı ve refahı ve gıda güvenliği ile ilgili alınan önlemler, uygulanan sistem ve standartlar ülkemizde ve Özellikle Samsun ili sebze yetiştiriciliğinde uygulamaya geçmiştir.

6. Samsun Bölgesi ve Türkiye Sebze Ekilişi Oransal Karşılaştırması

Samsun bölgemizde büyük ve küçük verimli ovaların varlığı nedeniyle, sebzeçilik bilinçli ve yoğun olarak yapılan önemli bir tarımsal faaliyettir.

Samsun bölgemizde en çok ekilişi yapılan ve ihracata uygun ürünler **domates, karpuz, biber, kavun, kırmızı lahana, beyaz lahana, brokkoli, patlıcan, fasulye, marul, pırasa, ıspanak, karnabahar** gibi sebzelerdir.

TR83 Samsun (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) alt Bölgesinde toplam sebze ekiliş alanı 74.387 ha'dır. Bu ekiliş Türkiye toplamının % 9'unu oluşturmaktadır.

Samsun ilinin toplam 40.864 ha sebze ekilişinin %56'sı yani 23.059 hektarını meyvesi yenen sebzeler oluşturur.

Yaprağı yenen sebzeler 10.653 ha'la Samsun ili sebze ekilişinin %26'sını oluşturur.

Baklası yenen sebzeler 6.958 hektarla sebze ekilişinin %17'sini oluşturur.

Dünyada sebze ekilişleri içerisinde üretilen fasulyenin %9.2'sini, karpuz'un %5'ini, biberin %8'ini, domatesin %9'unu, soğanın %6'sını, hıyar ve baklanın %5'ini, patlıcanın %3.2'sini ve kavunun %10'unu, lahana, enginar ve marulun %2'sini, kabak ve ıspanağın %1.85'ini, lahana, bezelye, havuç ve bamyanın %1'ini Türkiye karşılamaktadır.

Dünya üretim sıralamasında Türkiye karpuz üretiminde 2.sırada, biber, domates ve patlıcan'da 3. sırada, soğan üretiminde ise 4. sıradadır.

Türkiye bitkisel üretiminin %25.6'sını oluşturan sebze yetiştiriciliğinde **üretim miktarlarındaki en büyük artışlar enginar, kereviz, bezelye, biber, domates ve hıyar** üretiminde olmuştur. Türkiye'ye **taze sebze ihracatı** diğer tarım ürünlerine göre hızla yükselerek **son beş yılda yaklaşık on kat artış** göstermiştir.

Taze sebze ihracatında en büyük gelişme **enginar, karnabahar, kabak, helvacı kabağı, kavun ve domateste** olmuştur. Lahananın donmuş ürün olarak ihracatı son beş yılda yirmi kat artmıştır.

Samsun ili **ihracatta stratejik öneme sahip** sebze çeşitleri üretiminde ve özellikle **kışlık sebze üretiminde en büyük paya** sahiptir.

7.Samsun İli Önemli Sebze Üretimi, Bölge ve Türkiye Kıyaslaması Tablosu (ton) 2006

İLLER	Fasulye (taze)	Kavun Karpuz	Hıyar	Patlıcan	Domates	Biber svri+sal+ dolmalık	Lahana (Baş+ kırmı+ Yaprak)	Pırasa	Karnaba har
Samsun	85.871	173.256	130.942	56.905	254.728	186.743	187.562	15.623	9.420
Tokat	27.822	55.774	24.560	3.379	525.676	14.533	11.083	7.823	160
Çorum	3.598	36.425	5.686	448	48.042	988	218	685	-
Amsy	11.891	15.469	36.887	1.860	87.141	3.703	4.442	1.411	-
TR83	129.182	280.924	198.075	62.592	915.587	205.967	205.555	25.542	9.580
% SAMS/TR	15.3	3.1	7.3	6.2	2.6	12	22	5	7
Türkiye	563.763	5.570.911	1.799.613	924.165	9.854.877	1.842.175	855.700	320.091	136.098

Kaynak: TÜİK 2006 ve TİM

Bu Tabloyu yorumladığımızda;

YAĞLIK BİBER (KAPYA)

Türkiye de 2006 yılında 1.842.000 ton biber üretilmiş olup, biber üretiminin % 12'ini Samsun ili üretmektedir.

Ayrıca 2008 yılında Samsun ilinde 76.222 dekar alanda **224.236 ton** (sivri, dolmalık ve salçalık) **biber** üretilmiştir. Bu üretimin **28.400 dekar** alanında kalya salçalık biber ekimi yapılmış ve **85.000 ton Kalya (salçalık-yağlık) biber** Samsun ilinde üretilmiştir.

Son yıllarda Samsun ilinde yıldan yıla artan yağlık biber üretimi önemli bir trend yakalamıştır. Özellikle **Bafra** ovasında oldukça geniş bir ekim alanı bulan yağlık biber

ülkemizde iç piyasa da rahat bir Pazar bulmuştur. Yağlık biber de ülkemiz iç tüketiminin önemli bir miktarı **Samsun** ili tarafından karşılanmaktadır. Ancak bu rakamın çok üzerinde üretim yapıldığı ve daha fazla üretim yapmaya elverişli potansiyelin bulunduğu bilinmektedir.

KARPUZ-KAVUN: Dünya karpuz üretimi 2002 yılında 87.654.863 ton'dan , 2003 yılında 91.790.226 tona yükselmiştir.

Türkiye karpuz üretimi dünya üretiminin yaklaşık %5'ni karşılamaktadır.

Türkiye 2006 yılı karpuz üretimi 5.570.911 ton'dur. TR83 **Samsun** alt Bölge karpuz üretimi 280.924 ton olup Ülke üretiminin %5.1'ini oluşturmaktadır.

Alt Bölge üretiminin %62'si yani 173.256 tonunu **Samsun** ili üretmektedir.

Karpuz Almanya, Hollanda gibi AB ülkelerine ve Rusya Federasyonuna da ihraç edilmektedir.

DOMATES: Türkiye de 2003 yılı domates üretimi 9.820.000 ton, 2006 yılı domates üretimi 9.854.877 ton olup, ülkemiz dünya üretiminin yaklaşık %9'unu karşılamaktadır.

TR83 **Samsun** alt Bölgesinin üretimi 915.587 ton olup, Türkiye üretiminin yaklaşık %9.3'ünü karşılamaktadır.

Samsun ili 254.728 ton ile ülke üretiminin %2.6'nı karşılamaktadır.

En fazla ihracat yapılan ülkeler içinden Rusya Federasyonu ilk sırada yer alırken Suudi Arabistan, Romanya, Ukrayna ve Gürcistan onu takip etmektedir.

FASULYE: 2003 yılı dünya fasulye üretimi 5.993.264 ton, AB fasulye üretimi ise 779.081 tondur.

Türkiye fasulye üretiminde 2003 yılı itibariyle dünya üretiminin yaklaşık %9.2'sini karşılamaktadır. Türkiye Çin'den sonra dünyanın en büyük taze fasulye üreten ülkesi konumundadır.

Türkiye 2003 yılı taze fasulye üretimi 545.000 ton ve 2006 yılı taze fasulye üretimi 563.763 ton olup, bu miktarın yaklaşık %23'ü olan 85.871 ton TR83 **Samsun** alt Bölgesinde üretilmektedir.

TR83 Samsun alt Bölgesi fasulye üretiminin yaklaşık %66.5'i olan 85.871 ton fasulye **Samsun ilinde** üretilmektedir.

Türkiye'de 2002 yılında 515.000 ton olan fasulye üretimi % 9'luk bir artışla 2003 yılında 545.000 tona ve 2006 yılında üretim 563.763 ton yükselmiştir. **Samsun** ili 85.871 ton ile tüm iller arasında % 15.3 ile üretimde birinci sıradadır.

Taze fasulye ihracatı yapılan ülkelerin başında 565 ton ile Almanya gelmektedir.

PATLICAN: 2003 yılı Dünya patlıcan üretimi 28.993.563 ton'dur. Bu üretimin 680.854 tonu AB ülkelerinde üretilmektedir.

Türkiye de 2003 yılı patlıcan üretimi 935.000 ton ve 2006 yılı patlıcan üretimi 924.165 ton olup Dünya üretiminin yaklaşık %3.2'sini ülkemiz karşılamaktadır.

Samsun ili 56.905 ton üretimle alt bölgenin yaklaşık %91'ini, ülkenin yaklaşık %6.2'ini karşılamaktadır. Patlıcan ihracatında Almanya ilk sırada yer alırken, sonrasında Romanya ve Avusturya gelmektedir.

LAHANA: 2003 yılı dünya lahana üretimi 65.956.162 tondur. Bu üretimin 2.808.451 tonu AB ülkelerinde gerçekleştirilmektedir.

Türkiye 2003 yılı lahana üretimi 721.000 ton olup ve 2006 yılı lahana üretimi 855.700 ton bu üretimin 205.555 tonu TR83 **Samsun** alt bölgesinde gerçekleşmektedir. TR83 **Samsun** alt bölgesi lahana üretimi ülke üretiminin %24'ünü oluşturmaktadır.

Samsun 187.562 tonluk lahana üretimi ile ülke üretiminin %22'ini oluşturmaktadır.

Samsun ili lahana üretiminde iç piyasaya yönelik üretimden, ihracata yönelik üretim sürecine girmiştir. Türkiye den ve **Samsun** ilimizden Almanya, Avusturya, Hollanda, Romanya ve Suudi Arabistan'a lahana ihracatı artarak devam etmektedir.

BİBER: 2003 yılı Türkiye biber üretimi 1.790.000 ton ve 2006 yılı Türkiye biber üretimi 1.842.175 ton'dur. TR83 **Samsun** alt bölgesinin toplam üretimi 205.967 ton olup, Türkiye nin %11.2'sini oluşturmaktadır.

Samsun ili 186.743 ton biber üretimiyle tek başına Türkiye biber üretiminin %10.2'ini karşılayan ve biber iç ticaretinde söz sahibi olan ildir.

Samsun bölgemizden ve Türkiye den en fazla biber ihracatı yapılan ülke Almanya'dır. Daha sonra Avusturya, Hollanda, Romanya ve diğer ülkeler gelmektedir.

PIRASA: 2003 yılı Türkiye pırasa üretimi 305.000 ton ve 2006 yılı Türkiye pırasa üretimi 320.091 ton'dur. Bu üretimin 15.623 tonu **Samsun** ilinde üretilmektedir.

Karadeniz bölgesi ve iç piyasanın ihtiyacının büyük bir kısmını Samsun ili karşılamaktadır.

KARNABAHAAR: 2003 yılı Dünya karnabahar üretimi 15.948.166 tondur. Bu üretimin 1.686.649 tonu AB ülkelerinde üretilmektedir.

2003 yılı Türkiye üretimi 108.000 ton ve 2006 yılı Türkiye üretimi 136.098 ton olup, bu üretimin 9.420 tonu **Samsun** ilinde gerçekleştirilmektedir. Samsun ilinde her yıl artan üretimin bir kısmı iç tüketimde, bir kısmı ihracatta değerlendirilmektedir.

ISPANAK: 2003 yılı dünya ispanak üretimi 11.862.060 tondur. Bu üretimin 466.821 tonu AB ülkelerinde yapılmaktadır.

Türkiye 2003 yılı ispanak üretimi 220.000 ton ve 2006 yılı ispanak üretimi 242.231 tondur. 17.853 tonu **Samsun**'da üretilmektedir. Bu miktar ülke üretiminin %7.4'ünü oluşturmaktadır.

HAVUÇ: Dünya 2003 yılı havuç üretimi 23.321.456 tondur. Bu üretimin 3.543.376 tonu AB ülkelerinde üretilmektedir.

Türkiye 2003 yılı havuç üretimi 405.000 ton ve 2006 yılı havuç üretimi 394.725 ton olup bu üretimin 3.753 tonu TR83 alt bölgesinde üretilmektedir.

HIYAR: Dünya 2003 yılı **hiyar** üretimi 39.598.853 ton ve AB 2003 yılı **hiyar** üretimi 1.649.586 ton'dur.

Türkiye 2003 yılı **hiyar** üretimi 1.780.000 ton ve 2006 yılı **hiyar** üretimi 1.799.613 ton olarak geçekleşmiştir. Türkiye Dünya **hiyar** üretiminin yaklaşık %5'ini üretmektedir.

Türkiye **hiyar** üretiminin 130.942 tonu **Samsun** ilinde üretilmektedir.

Ihracatta ilk sırayı Rusya Federasyonu alırken devamında Almanya, Romanya, Bulgaristan ve Avusturya yer almaktadır.

KABAK: 2002 yılı Dünya Kabak üretimi 16.208.584 ton'dur. Türkiye 2003 yılı kabak üretimi 295.000 ton ve 2006 yılı kabak üretimi 288.336 tondur.

2006 yılı TR83 **Samsun** alt Bölgesi kabak üretimi 18.784 ton olup, Türkiye kabak üretiminin %6.5'ini karşılamaktadır. Kabağın 3.233 tonu **Samsun** ilinde üretilmektedir.

Toplam kabak ihracatının yarısının yapıldığı Almanya ilk sıradaki yerini korumakta ve bunu Romanya, Avusturya ve Hollanda ülkeleri izlemektedir.

BAMYA: Dünya bamyası üretimi 2003 yılında 4.940.071 ton olup, Türkiye Dünya üretiminin yaklaşık %1 civarında üretim yapmaktadır.

Türkiye bamyası üretimi 1998 yılında 24.500 ton iken %26'lık artışla, 2002 yılında 31.000 ton, 2003 yılında 35.500 tona ve 2006 yılında 36.843 tona çıkmıştır. Bunun 3.034 tonu TR83 **Samsun** Alt Bölgesinde yetiştirilmektedir. Bamyanın 485 tonu **Samsun** ilinde üretilmektedir.

Bölgemizde ekilişi ve üretimi artış göstermeye başlayan bamyanın taze, kurutulmuş ve işlenmiş olarak ihracatı yapılmaktadır.

MARUL: Dünya 2003 yılı üretimlerine göre marul üretimi 20.810.400 tondur.

Türkiye dünya marul üretiminin %1.6'sını karşılamaktadır. Ülkemiz 2003 yılı toplam marul üretimi 340.000 ton ve 2006 yılı üretimi 441.242 ton olup TR83 **Samsun** alt Bölgesi marul üretimi 33.329 tonla ülkemizin yaklaşık %7.56'mı karşılamaktadır.

Bölgede 20.656 ton üretimle **Samsun** ili ilk sırada yer alır. Bu miktar ülke üretiminin yaklaşık %5'ine tekabül eder.

Samsun ili marul üretimlerinde kıvırcık yerli tip çeşitler kullanılmakla birlikte, özellikle son yıllarda hibrit kıvırcık marul çeşitleri ve aysberg (Iceberg) tipi marul üretiminde üretimi oldukça artmıştır.

Türkiye den öncelikle Almanya olmak üzere Hollanda, Yunanistan, İtalya, Belçika, Avusturya gibi AB ülkelerine ve Rusya Federasyonuna önemli derecede marul ihracatı yapılmaktadır. 1999 dış ticaret kayıtlarına göre 1.200 ton marul ihraç edilmiştir.

TR83 Yıllar İtibariyle Bölge İçin Önemli Görülen Sebze Üretimi (ton)

Sebze	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Domates	594.290	699.800	797.147	896.102	880.592	826.338	865.348
Karpuz	217.223	196.429	204.143	227.506	233.865	204.446	226.188
Hıyar	162.495	259.044	173.975	211.820	233.222	183.920	223.666
Biber (sivri+dolmalık)	193.529	199.380	197.217	190.788	193.924	195.998	194.608
Patlıcan	58.360	59.866	60.788	68.175	69.616	64.632	77.542
Fasulye (taze)	101.968	105.455	105.179	119.154	116.983	135.221	135.079
Marul (göbekli+kıvırcık)	9.905	13.101	14.149	21.875	15.615	24.820	25.767
Kırmızı+Bayr turp	3.480	3.227	3.595	3.736	3.515	3.563	3.374
Kabak (sakız)	15.908	12.479	14.090	14.011	13.220	9.862	11.555
Havuç	2.865	2.998	3.012	3.223	3.569	2.834	2.939
Bamya	2.481	2.717	2.710	3.779	3.344	2.050	2.648
Lahana (Baş+Yap)	212.697	206.245	202.320	204.273	207.213	206.610	204.500
Pırasa	35.713	34.973	35.339	33.970	35.280	35.384	35.461
Kavun	89.262	110.444	106.416	119.453	112.805	101.334	76.811
Ispanak	23.183	23.517	17.958	25.870	26.424	23.861	24.101
Karnabahar	500	750	1.125	750	750	1.000	1.500

Kaynak:DİE 1994-2003

8. Samsun Bölgesi İyi Tarım uygulamaları (GAP) Değerlendirilmesi

Türkiye'de yaş meyve sebze üretiminde büyük paya sahip olan **Samsun** Bölgesi, üretici ve ihracatçısının önemli sorunlarına çözüm olabilecek ve bölgemizin Avrupa ülkelerine daha fazla ürün satabilmesine imkan verecek bu protokol gereklerinin üretici ve ihracatçı tarafından benimsenmesi için yoğun çalışmalar yapılmaktadır.

Pazar olarak hedeflediğimiz ülkelerin taleplerine uygun olarak samsun ilinde hem üretimi artırmak hem de ihracata yönelik özellikle kışlık sebze üretimini yaş meyve sebze üretimindeki payını, ekolojik avantajların tetikleyici gücünü kullanarak genişletmek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Samsun Tarım İl Müdürlüğü koordinasyonunda 2005-2006 yılları içerisinde İyi Tarım Uygulamaları kapsamında İl özel idare destekli proje uygulanmaya başlanmış ve artan ölçülerde 2009 yılı dahil devam etmektedir.

Bu proje 2007 yılında artarak devam etmektedir. **Samsun** İlimiz daha öncede belirttiğimiz gibi kışlık sebze üretiminde dünyada en mükemmel ekolojik şartlara sahiptir.

Samsun ekolojisinde kışlık sebzelerin yetiştiriciliği kolay olup üretim sürecinde kimyasal kullanımı gerekmemektedir.

Kışlık sebzelerin tarlada bekletme süresi ve raf ömrü uzundur. En önemlisi de Samsun ekolojisine çok uygundur. İlimizde **2006-2007 yılında GAP Kışlık Sebze Üretim alanı 2.000 dekar** civarında olup bu artış trendindedir.

İlimizdeki sebze yetiştirilen ovalar hem ekolojik yapı açısından hem de kışlık sebze yetiştirme periyodu açısından 200 günlük bir süreç ile önemli bir avantaja sahiptir.

Samsun İli özellikle ikinci ürün kışlık sebze üretiminde Türkiye’de ve dünyada söz sahibi bir konumdadır.

9. Türkiye Yaş Meyve-Sebze Sektöründe Değişim

Ülkemiz sebze üretim miktarında ihracata yönelik ürünlerde yıllar itibariyle az da olsa artışlar yaşanmaktadır. İhracata yönelik sözleşmeli üretim modeli ile üretimde dalgalanmalar olmayacaktır.

Türkiye, bölgesel iklimden kaynaklanan ve üretimin mevsimlere dağılabildiği, **pazara mal arz etme imkanı** olan ender ülkelerden birisidir.

Türkiye yaş-meyve sebze ihracatında pazar konumundaki ülkelere, diğer ihracatçı olan ülkelere daha uzak değildir.

Büyük sermayenin ya da uluslar arası sermayenin, Ülkemiz ve İlimiz sebze sektörüne yatırım yapmaları ticari anlamda her iki tarafa gelecekte büyük kazanımlar sağlayacaktır. Bu amaçla **sebze ihracatımız olan ülkelerin dış ticaret politikaları** ve istekleri yakından izlenmektedir.

Dünya Ticaret Örgütü ve Avrupa Birliği gibi uluslar arası kuruluşlarla ve Rusya Federasyonu ile yapılan anlaşmaların, ülkemiz meyve-sebze sektörünü nasıl etkileyeceği konusunda çalışmalar devam etmektedir.

Samsun ilinin sebze sektöründe potansiyel teşkil ettiğini gören yerel ihracatçılar yaş meyve ve sebze paketleme, ihracata yönelik yatırım yapmaya başlamışlardır. Geniş pazarlama ağına, yeterli sermaye ve bilgi birikimine sahip yabancı firmalarında Samsunda Pazar oluşturmaları için çalışmalar başlamıştır.

Ulusal ve Uluslar arası ihracatçı firmaların bölgemize yatırım yapmaları ile Üreticiye pazar ve fiyat garantisi sağlanması, sanayicinin hammadde talebinin karşılanmasını sağlayan **sözleşmeli tarım sistemi yeni iş imkanları ve fırsatlar yaratacaktır.**

10-Samsun Bölgesinde Yaş Meyve-Sebze Sektöründe Durum

Samsun bölgesinde depolama ve pazarlama şartlarının yetersiz olduğu bilinmektedir. Özellikle hasat sonrası ürünlerin muhafazası, paketleme tesislerinin ve soğuk hava depolarının kurulması kayıpları azaltacaktır.

Samsun bölgesinde sebzelerin ambalajlanması ve işlenmesi ile kolay taşınır hale getirilmesi iç ve dış pazarlama için çok avantaj sayılacaktır. Samsunun mevcut konumuna bakıldığında ihracat için gerekli olan ve bir birinin alternatifi olabilecek kara, hava ve deniz taşımacılığının mevcut olduğunu görmekteyiz.

Samsunda sebze bölge ekolojisine ve pazarın isteklerine uygun tür ve çeşitlerde standart üretim deseni oluşturulmaya başlanmıştır.

Samsun bölgesinde ürünlerin üretim ve pazarlanmasında birlik tipi örgütlenme oluşmaya başlamıştır.

Özellikle dış pazarda tüketici taleplerinin işlenmiş ürünlere kayması ve bu ürünlerin katma değerinin yüksek olması, tarımsal sanayinin Samsunda hızla gelişmesini zorunlu

kılmaktadır. Bu amaçla Samsun İlimizde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı destekli Sebze işleme ve paketleme tesisleri kurulmaya başlanmıştır.

Samsun bölgesinde fiyat istikrarının sağlanması, alım satımların organize edilmesi ve kalite isteklerinin belirlenmesi için fuarlar gibi büyük organizasyonlara ihtiyaç vardır.

Avrupa ülkelerinde ve Rusya Federasyonunda Eurepgap gibi protokollerin gereğinin aranması **Samsun** bölgesinde ihracata yönelik faaliyet gösteren bilinçli **üreticilerimize pazar avantajı** sunacaktır.

11-Samsun Bölgesinde Sebze Pazarlama

Samsun bölgemizde üretilen sebzelerin pazarlanması ihracatçıların yanında özellikle, komisyoncular veya tüccarlar aracılığıyla yapılmaktadır. Ayrıca doğrudan tüketicilere ve manavlara da satışlar yapılmaktadır.

Samsunda yavaş yavaş gelişen sebze ürünleri işleme sanayisiyle sebzeler; dondurulmuş ürün, salça, konserve gibi **işlenmiş ürün** olarak pazarlama ağı içerisine girmeye başlamıştır.

Samsun bölgemizde üretimin ekonomik olması ve pazarlamayı kolaylaştırması için; **ürün arz periyodu ve ürün kalitesi** iki önemli noktadır. Bu konulara daha fazla dikkat edilmelidir.

Samsun bölgemizde sebze üretimde **verim ve kalitenin artırılması kadar üretilen ürünlerin sağlıklı ve talep doğrultusunda pazarlanması** da zorunludur.

Tarım ürünleri ihracatımızın yaklaşık %60'nın AB'ye ve Rusya Federasyonuna yapıldığı ve bitki sağlığı konusundaki düzenlemelerde dikkate alındığında, bölgemizde pazarlama sistemlerinin geliştirilmesine yönelik politikalar önem kazanmaktadır.

Ayrıca ülkenin ve dolayısıyla Samsun yerelinin gelişmesinde büyük öneme sahip olan **dış ticaretin en önemli ayağı ihracattır.**

Ihracatçı birliklerinin daha çok başarılı olmaları için AB mevzuatı ile çelişen mevzuat AB normlarına uyarlanmalıdır.

Samsun ilinde dış pazardaki çeşit ve talep değişiklikleri ihracatçı birliklerince belirlenip, üretim deseninin yönlendirilmesi faydalı olacaktır.

Ayrıca Samsunda AB'ye uyum çerçevesinde çıkan ve yaş meyve-sebze ihracatında İyi Tarım Uygulamaları, HACCP, Kalite Yönetim Sistemleri hakkında bilgilendirme çalışmaları büyük bir aşama kazanmıştır.

TR831 **Samsun** ilinden Almanya, Hollanda, Rusya Federasyonu başta olmak üzere bir çok ülkeye az da olsa sebze ihracatı yapılmaktadır.

Bafra ve Çarşamba ovalarımızda küresel pazarın isteklerine uygun, istenilen standartta ve ambalajda kaliteli ürünleri üretici ve ihracatçı bilinci oluşmaya başlamıştır.

Türkiye'nin ve **Samsun** ilinin en önemli ovalarından olan **Bafra ve Çarşamba** ovalarından (ulaşım bakımından diğer sebze üretim ovalarına göre daha avantajlı) Rusya Federasyonu ve Türk Cumhuriyetlerinin sebze ihtiyacı karşılanabilir.

Uluslar arası **Samsun** hava limanına kargo servisi ve yaş meyve sebze için soğuk hava deposu kurulması çalışmaları başlamıştır.

Türkiye'nin dördüncü büyük limanı olan **Samsun** limanı ihracat için modernize edilip daha rantabl olabilmesi için özelleştirilme çalışması başlatılmıştır.

Bu kadar büyük sebze potansiyeline sahip ilimize yerli ve yabancı sebze ihracatçıları davet edip ürünlerin potansiyel tanıtımı yapılmaya başlanmıştır.

12-SAMSUN İLİNDE AB VE RUSYA FEDARASYONU İÇİN STRATEJİK ÖNEME SAHİP SEBZELER

Samsun İlinde **Brokkoli, Enginar, Karnabahar, Biber, Domates, Pırasa, Bürüksel Lahanası, Kırmızı Lahana** gibi Sebzeler üretilmektedir. Ve Samsun ili bu sebzeler için daha Fazla Üretim Potansiyeline Sahiptir. Pazar bulunduğu takdirde bu ürünlerin çok daha fazla üretilmesi mümkündür.

13-AB VE RUSYA FEDARASYONU İÇİN SAMSUN İLİ SEBZE İŞLEYİCİ VE PAZARLAYICILARIN DİKKAT ETMESİ GEREKEN ÖNEMLİ KRİTERLER

1- AB'nin yaşlı nüfusu GAP sertifikalı sebze ürünlerini talep etmekte ve mümkünse organik ürün olmasını istemektedir.

2-AB ve Rusya Federasyonu küçük aile yapısına sahip oldukları için küçük ambalajda sebze ürünlerini talep etmektedirler. Sebze kilo ile değil, 350- 500 gramlık paketlerde istemektedirler.

3- AB ülkeleri sebze tüketicileri salkım domatesi tercih etmektedir. Tüketiciler taze olup olmadığını salkımına bakarak karar vermekteler. Rusya Federasyonu sebze tüketicileri ise iri domatesi tercih etmektedir.

4- Doğu Avrupa`da hal uygulaması yaygınlığını korurken, Batı`da haller kalkmaktadır. Yaş meyve ve sebze süper marketlerden alınmaktadır. Sebze ihracatçıları Doğu Avrupa`ya ihraç ederken hallerle, Batı Avrupa`ya ihraç yaparken marketlerle çalışmak zorundadır.

5- AB ve Rusya Federasyonunda tüketicilerin doğranmış, paketlenmiş ve işlenmiş ürünlere talepleri artmaktadır.

6-Ekonomik gelişmişlik düzeyine uygun olarak Batı Avrupa tüketicisi ürünün fiyatından çok kalitesine, güvenilirliğine dikkat etmektedirler.

7- Bütün Avrupa`da Akdeniz tipi beslenme modeli yaygınlaşmaktadır. Bu nedenle Yaş meyve ve sebze tüketimi hızla artmaktadır.

8- AB ve Rusya Federasyonunda Süper marketler pazara egemen olduğu için üründe süreklilik istemektedir. Alacağı ürünün sürekli ve istikrarlı temin edilmesine dikkat etmektedirler.

9- Türkiye de ve özellikle Samsun İlinde yaş meyve ve sebze sektörünün kendisini tanıtmaya ve anlatmaya sorunu vardır. Sektörün sorunlarını dile getirecek lobi yapacak bir oluşum eksikliği yaşanmaktadır. Bu konuda Samsun bölgemizde www.sebzepazarlama.com başta olmak üzere Yaş sebze Komisyoncuları, Karadeniz ihracatçıları birliği, Antalya Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği, Antalya ihracatçı birlikleri, Ege Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği önemli görev yapmaktadırlar.

13-Sonuç olarak;

• **Samsun** bölgesi, uygun iklim yapısına sahip ovaları ile sebzelerin hem açıkta hem de örtüaltında yetiştirilmesine son derece elverişli büyük bir zenginliğe sahiptir.

• Dünyada özellikle kışlık sebze üretiminde gerçekten mukayeseli üstünlüğe sahip **Samsun** bölgesi Türkiye için çok büyük ticari potansiyel taşımaktadır.

• Diğer sebze alanlarında aşırı sıcaklık gibi olumsuzluklardan dolayı üretim yapılamadığı zamanlarda **Samsun** bölgesinde ekolojik avantajlar nedeniyle üretim devam etmektedir. **Bu ekolojik üstünlükten yeterince pay alabilmek için mevcut yapının iyileştirilme çalışmaları başlamıştır.**

Türkiye`de ve Samsun bölgemizde sebze sektörünün gelişmesi üretim ve ihracatın artması hepimizin ortak arzusudur.

Bu kitapçıkta Samsun ilimizde sebze sektörünün genel durumu, üretimleri, ekilişleri, imkanları, potansiyelleri ve bütün bunları içeren bir çalışma ortaya konulmuştur.

Kanaatimizce bu çalışmada ortaya konulan yaklaşımlar dikkate alındığında sebze sektörümüz; iç tüketimle birlikte AB, Rusya Federasyonu ve Ortadoğu ülkelerinin dış taleplerine cevap verecektir. Sektörde arz devamlılığı sağlanacak, çeşit standardı oluşacak, üreticilerin, sebzeyle dayalı gıda sanayi üretimi yapanların ve ihracatçıların yüzünü güldürecek bir üretim yapısı oluşmasına katkı sağlayacaktır.

03.Temmuz.2009

14-SAMSUN İLİ SEBZE ÜRETİMİ (TON) TİM-2008

ÜRÜNLER	EKİLİŞ	ÜRETİM	VERİM
LAHANA(Beyaz)	28.500	85.312	2.993
LAHANA(Kırmızı)	21.380	63.951	2.991
LAHANA(K.Yaprak)	21.202	41.330	1.950
LAHANA(Bruksel)	100	150	1.500
MARUL(Göbekli)	1.724	1.673	970
MARUL(Kıvırcık)	12.979	15.003	1.155
MARUL(Aysberg)	150	150	1.000
ISPANAK	12.458	13.572	1.089
PIRASA	6.372	17.584	2.758
KIRMIZI PANCAR	1.000	3.000	3.000
MAYDANOZ	399	371	930
T.FASULYE	63.406	87.786	1.384
DOMATES(Salçalık)	5.750	26.700	4.643
T.BEZELYE	2.481	2.420	975
B.FASULYE	12.035	11.700	972
BAMYA	565	283	500
BALKABAĞI	2.565	6.040	2.354
KAVUN	11.140	42.725	3.835
KARPUZ	25.020	127.732	5.105
SAKIZKABAĞI	1.105	2.552	2.309
HIYAR	15.772	51.045	3.235
PATLICAN	19.735	56.710	2.873
DOMATES	42.804	229.051	5.351
BİBER(Dolmalık)	18.588	50.592	2.721
BİBER(Sivri)	29.234	88.644	3.032
BİBER(Salçalık)	28.400	85.000	2.992
T.SOĞAN	1.697	1.762	1.037
HAVUÇ	130	360	2.769
TURP(Bayır)	876	2.543	2.904
TURP(Kırmızı)	382	1.058	2.770
KARNABAHAAR	8.200	24.380	2.973
BROKOLİ	1.116	2.128	1.906
ENGİNAR	270	511	1.892
TOPLAM	398.255	1.144.492	-

İHRACATTA EN ÇOK KARŞILAŞILAN SEBZELER VE ÇEŞİTLERİ

DOMATES (oturak): DURİNTA, KOKTEYL, İKRAM, TÜLİN, F-191, F-190, C-144, AMARAL

DOMATES (sırk): İKRAM, KOKTEYL, DURİNTA, KİRAZ (CHERRİES-ERİK), BANDİTA

BEYAZ BAŞLAHANA: YERLİ, İNEGÖL, KÖSE

KIRMIZI BAŞLAHANA: RED ACRE

ENGİNAR: BAYRAMPAŞA, SAKIZ

HAVUÇ: NANTES, ŞEKER

ISPANAK: KUZU, ÜNİVERSAL, MATADOR

KARNABAHAAR: SELANDİA, KIRKICI

KARPUZ: SUGAR BABY, YUVARLAK ALACA, UZUN ALACA

PATLICAN: KEMER, TOPAN, PALA, KRİSTAL

PIRASA: KARA, İNEGÖL, KARTAL, DENİZLİ

YAZLIK KABAK: MARAŞ, MALTEPE

BİBER: CAPİA, SİVRİ, JALAPONİA, CHİLİ, DOLMALIK, ÇARLİSTON, CALİFORNİA, KONİK

TAZE FASÜLYE: ÇALI, AYŞEKADİN, ŞEKER, BARBUNYA

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı Taze Meyve Sebze El Kitabı-2007

KAYNAKLAR

- 1- Yaş Meyve Sebze İhracatçılar Birliği Raporları 2008-2009
- 2- TR83 Samsun alt bölge tarım master plan-2006. B.Hekimoğlu, M.Altundöğür, N.Korkmaz
- 3- 9. Kalkınma Planı-DPT 2008
- 4- Samsun Tarımının Sektörel Sorunları ve Çözüm Önerileri 2006- B.Hekimoğlu, M.Altundöğür
- 5- Akdeniz ihracatçılar birliği- Antalya
- 6- Ege ihracatçılar birliği-Izmir
- 7- Dünya Meyve- Sebze Piyasasında Ne Oluyor? Dr. Kenan MORTAN-2008
- 8- Akdeniz İhracatçılar Birliği Genel Sekreterliği 2009 İhracat Raporu
- 9- TZOB- Yaş meyve sebze raporu-2008
- 10- İGEME Faaliyet raporu – Yaş meyve sebze 2007